

יוסף רוט: עורך־הלילה

העתון הופיע מדי־בוקר בשלש. בכל לילה באחת־עשרה־ושלושים הופיע עורך־הלילה. מגולח, רחוף, נוחות, מעלה ריח של סבון ושל מנתול. חלק־מקדמה של בוקר־המחר. דומה לא הבין את עייפותם של האחרים. מרוענן לאחר טיול־שחרית בחוצות־הלילה היה נכנס, תם ותמים, אל חבורת העייפים, טופח על שכמי העומדים, על ברכי היוש־בים, והתפלא שהללו מתמוטטים, פיגומים רקבים.

בעיניו היה בריא־אולם יותר מכולם. אכן נראה כאילו מדי־לילה הוא מפגין במתכוון מחדש את חסנו שלו, להכחיש בכך את מראהו החלוש, את אבריו הצנומים, את פניו הצהובים־חחורים. לאחר שתיים היה גם הוא אחר. תוך ששים דקות כפול שנים היה מחסל יום־עבודה.

בפרצופו הרזה נתמזגו צללי הדאגות עם העקבות השמנים של צבע־הדפוס, שטבעה בו באקראי אצבע בלתי־זהירה. השערות השחורות, הדקות, הפסוקות, זקורות היו כחטי־ברזל וכפינים זעירים. שולי הציפרניים היו פתאום גוזזים במעוקם, על־כל־פנים נראה היה שהכתמים הסגולים של עפרונות־ההעתקה המתחדדים בלי הרף מבליטים את צורתן הלא־ישרה של הציפרניים. כאילו היתה העבודה ליד השולחן תכשיר יעיל להצמחת שערות, התחיל זקנו של עורך־הלילה, בתוך פחות משעה לאחר שגולח, לצמח בשפע מנקבוביות־הלחיים, משחיר־מאפיר. השרוליות הלבנות דבקו בפרק־הידי, נמחה ברקן המעומלן־למחצה. קשר־העניבה נתרופף, נדחק אל בין דשי הצווארון "הזקוף־המתקפל", וחשף כפתרון־זהב נוצץ, שבו נראו תלויים לא רק הצווארון והחולצה אלא כל לבושו של האיש, ואפילו האיש עצמו. כשהיה גוסטאב ק' קם מפורסתו נראה פתאום גב־המילוא גולש מחור ריפוד־העור שלה—ובלהיטות כל־כך עד שאפשר היה לחשוב שהחור לא היה כאן קודם אלא עמוד־שדרתו של עורך־הלילה הוא שקדחו. הוא עצמו עלה בגוף נטוי קדימה וברגליים משוטטות לצדדים במדרגות אל המסדרה. משול היה כחיגר שאיבד את משענותיו. למעלה במסדרה השעין עצמו באחד ממרפקיו אל אחד השולחנות הארוכים מצופי־המתכת, בין שפתותיו עפרון־העתקה, שהיה מגלישו לכאן ולכאן, כאילו זה המשכה הטבעי של הלשון. העיפרון ליוה כך את תנועות העיניים, שהיו קוראות על־הגהה. במקום זה או אחר היו נעצרות, וגם העיפרון עמד מנוע. לפעמים היתה היד ניתקת מן הלחי, המרפק מן השולחן. גוסטאב ק' נטל פיסת־נייר, קיפלה אותה לאט, צר ממנה כדור, ובמפתיע הטיח אותו באחד הסדרים, שזע מבוהל. זו היתה בדיחה. היה זה כאילו ביקש עורך־הלילה להיוכח שעדיין מיטיב הוא לקלוע. רק הרף־עין אחד לבשו פניו ארשת של נער שקוע במשחק. אז אפשר היה לראותו כפלוני צעיר בשלושים שנה יותר, במכנסיים קצרות, על שפת־מים, מטיל צרורות־אבנים לתוך הגלים.

מיד חזר והרצין. אף רגע לא שכח שהוא נושא בכל "מלוא האחריות" ל"עתון", ושכל

הזמן אורבת לו הסכנה שתתחלף לו ידיעה בלתי-נכונה בנכונה, ידיעה נכונה בלא-נכונה, ידיעה חשובה בנטולת-חשיבות. ענין של מה-בכך בדבר של חשיבות. הוא ידע את כל העולם, אף שלא ראה אלא חלק מועט ממנו. כשהיה מברק מפירו מודיע על גשר שהתמוטט מדומה היה גוסטאב ק', לפי שפכו-בית היה בפירו, שהתמוטטות הגשר חשובה כדאי-כך שצריך לסדרה באותיות עבות. הגיעה ידיעה על ארבה בקווקאז. רוצה היה מאד, לפי שהיטב הכיר את מיני הארבה ואת הקווקאז, להזמין מאמר מאת חוקר-טבע. מרחק גיאוגרפי לא היה קיים לגביו. הוא גדש את "העתון" בחמשים ידיעות מיותרות. למחר בערב אם היה העורך הראשי מוכיחו שהידיעה על הגנרל קורירה במקסיקו אינה מעניינת שום איש, היה גוסטאב ק' משיב: "אתה טועה! לגנרל קורירה פרשת-חיים בלתי-רגילה! נולד בשנת 1874 וכבר ב-1894 הוא מפקד היחידות בוויירה-קרוס, ולאחר המהפכה הבאה נעשה הוא מפקד הכוחות בבירה. אפילו אויביו מכבדים אותו. ועכשיו לקה בדלקת-הסרעפת...!" אם כבר מן הנמנע הוא להביא את דלקת-הסרעפת בפטיט, הרי הופיע לפחות בנונפאריי * בין "שונות". ידיעה על כלבת בקושטא הצדיקה עשר שורות בעמוד ג, למעלה משמאל, לפי שכלבי קושטא עלולים להיות סכנה לכל האנושות "במסיבות מסוימות".— "במסיבות מסור ימות"—אומר היה גוסטאב ק'—"יכולה כלבת כזו לנגע את המלחים שבספינות הגדר לות". אין אפוא שום דבר "בלתי-חשוב". כשהיה עורך-הלילה משליך ידיעה על איזה מאורע קטן באיזו ארץ רחוקה, היה מתכופף אחר חמש דקות, שולה את הנייר המקומט, משהצו וחוזר ומביאו, בדרך מלאכותית, למצב של ידיעה עתה-זה-הגיעה, עדיין-בלתי-נודעת. הוא אילץ את עצמו לשכחה כדי לשוב ולהידוע עליה. שוב צפו ועלו הנימוקים הישנים נגד פירסומה; ושוב השליך אותה.

אך מן-הסתם עוד עוררה בו רחמים שעה ארוכה. וכשהיה פוגשה למחר בעתון אחר, היה חש מוסר-כליות על שוויון-נפשו כלפי העת ומאורעותיה, והיה מקנא בעמיתו שהכניס את הידיעה בעתון. אכן, אפשר לשער שברגעים כאלה היה מחליט לשוב ולהיזהר יותר בשעת ה"ניפוי" לגליון הבא, בידיעות הקטנות ובשונות. אך כאשר שוב היה יושב לפני "החומר" שנצטבר, קורא את הפתבות על הסכיבה הקרובה, היה זוכר בחרדה דואבת את המציאות האכזרית של עולם המחולק לאומות, למדינות, לארצות ולערים, ואת העובדה שהוא עצמו הריהו עורך עתון של עם מסוים, היוצא לאור בעיר מסוימת. שיש אפוא גבולות בין מאורעות קרובים לרחוקים, וש"הקורא" אינו קוסמופוליט, שכדור-הארץ אינו מעורר בו מידה שווה של ענין, אלא שהוא אדם מיושב ששכנו מעניין אותו יותר מהתפרצות הוויזוב. והוא מייך את המאורעות, כפי חובתו, לקרובים ולרחוקים, לאותיות "עבות" ו"דקות", גדולות וזעירות, והעניינים הקרובים קיבלו את הגדולות ביותר.

בשעה שלש לערך היה נוטל ידיו בפניו שבמסדרה, לאט, ביסודיות, בחול-רחצה ובסבון חריף. אז עוד היה מטיל מבט בראי המצומא-למחצה, מעביר אצבעותיו בין

* אותיות-פטיט ("8 פונקט") הן קטנות מן הרגילות; נונפאריי—שלושת-רבעי פטיט (6 נקודות).

שערותיו ומוחה בממחטה את הכתמים השחורים מפניו. הוא הזכיר שחקן המעביר את האיפור מעל פניו. בקיץ כבר בהירים היו השמיים, בצאתו אל הרחוב. ראשוני הפלבלים כבר פצחו רינה. עגלות-החלב טירטרו. נערי-הלחמניות ריחו צחורים מבית לבית. גוסטאב ק' טילטל רגליו אל בית-קפה בקירבת השוק הגדול. הלה פתח את דלתותיו במוקדם מאד, בשל התגרנים. מעל לדלפק-המשקאות מצהיבה המנורה בעמום, אור-של-אתמול שכבר נפטר, העורך, שליל-אמש היה לו כבר בוקר-של-היום, הזכיר בבקרו של יום את לילו של אתמול. יושב היה בין הנשים ובין הגברים הכפ-ריים, העירניים, שהדיפו ריח של סלקים ושל גורים, הוא חויר-כפליים, בודד-עשרת-מונים, נציגו האינטלקטואלי של הכרך, העירוני-שבעירונים: עורך. היה פותח את ראשון העתונים, ובאחת דחה ריחו של שחור-הדפוס את ריח הסלק והגור. היה זה ריחה של עיר. הוא העלה זכר ריחות של אספאלט מותך ושל טרפנטין ושל זפת, שבהם משפצים את כבישי העיר. גוסטאב ק' המתין לשאר העתונים, מצא בהם ידי-עות קטנות שהוא עצמו לא "נתן", ומדוכדך פנה אל תחנת-החשמלית. בקרון הראשון, שיצא רחוק ורענן מן המוסך, נסע אל ביתו.

רק פעם בחודש, בשלושים בו, היה בא בעצם הצהריים למערכת כדי לחכות למעטפה הלבנה, שבה נמצאה היתרה הדלה של המשפורת. על המעטפה כתוב היה השם גוסטאב ק' ללא-פגם ליד הסכום הפצוע-קשה, פועל-יוצא של ניפויים. גוסטאב ק' היה נקי, מגולח, לח-מסורק, כבחצות-ליל. אבל רציני ואינו נוטה לבדיחות-של-חול. רוח-מרי ממלאה אותו. כלום אותה שעה בלתי-רגילה בה ירד ממשכבו היא שגרמה? — בחצות-יום מדי שלושים-בחודש הכריז גוסטאב ק' עקרונות קומוניסטיים. הוא ארר את רוחו הדמוקרטית של העתון. הוא כינה את העורך הראשי "משרתו של עולם-הכספים". הוא נשבע להטיל להבא "ביצי-קוקיה" סוציאליסטיות בעתון. ואחרי חודש להתפטר. הוא אף נכנס, המעטפה הלבנה בידו, אל חדר-השיבות, שבו ישבו עורכים אחדים, ואמר: "אני מתפטר, רבותי!" — איש לא שעה אליו. הכל כבר שמעו זאת עשרים פעם. "אינני עובד עוד בדיר-חוזרים זה!" הוסיף גוסטאב ק'.

אז קורה היה לפעמים שיאמר מי: "קראת איך הסוציאל-דמוקרטים מתקיימים אותנו היום?"

"איפה זה כתוב?" אמר עורך-הלילה. "הכנופיה הזאת! אתם רואים איך הם עורכים את העתון, גרוע כל-כך! שבכלל מישוהו קורא את העתון הזה! אלה אינם עתונאים! אלה הם..." וגוסטאב ק' חיפש שעה ארוכה איזה ביטוי עולב עד שסוף-סוף מצא את הפוגע שבפיטויים: "אלה פוליטיקאים מפלגתיים!" ותחב את המעטפה לכיסו.